

Het beleg van Lyon in 1793

3 sols Lyon 1793, messing Ø 31 mm, 19,2 g

Men zou zich nogal gemakkelijk kunnen voorstellen dat de Franse Revolutie het einde van het Ancien Régime heeft ingeluid door een eenvoudige krachttoer waarvan de inname van de Bastille het symbool was.

Deze krachttoer was geen slag van een toverstok; de uitspraken van Danton, Robespierre en andere volksmenners volstonden niet, noch de slagen van de guillotine, om niet te spreken van al degenen die onthoofd werden...

In feite heeft men moeten gaan via het keizerrijk van Bonaparte, de Restauratie van het koningschap en het Tweede Keizerrijk om een stabiele republiek te verkrijgen die deze nieuwe situatie vierde met de bouw van de Eiffeltoren. Maar er was wel een eeuw voorbijgegaan...

Het zou dus nogal simplistisch zijn te geloven dat de dag na de 14de juli de mensen van de straat de macht in handen hadden genomen en dat iedereen genoot van de Verklaring van de Rechten van de Mens.

In Parijs had de Nationale Conventie de Wetgevende Vergadering vervangen op 21 september 1792 op aanstoking van de Jacobijnen. Ze proclameerden de republiek de dag nadien.

De Conventie was samengesteld uit verschillende strekkingen en in het begin van 1793 waren het de Girondijnen die de teugels in handen hadden. Op 2 juni namen de Montagnards, radicaler en populairder bij de mensen van de straat, gewelddadig de macht over met behulp van de sansculotten.

Tegenover de centralistische strekking van de Montagnards kwamen vele departementen en provinciale steden in opstand ten gunste van de Girondijnen, scheidten zich af van Parijs en eisten meer autonomie in een federale context.

Lyon had niet gewacht op deze gebeurtenissen om te rebelleren. Reeds op 27 mei was burgemeester-montagnard Joseph Chalier, een bloedige despoot, afgezet en gearresteerd.

Het moet gezegd dat de situatie in Lyon heel bijzonder was.

Deze stad, de tweede grootste van Frankrijk met meer dan 150.000 inwoners, leefde voornamelijk van de zijde-industrie. Maar reeds vóór 1789 was ze in een diepe crisis vervallen. Bijna tweeduizend meester-ambachtslui hadden hun werkplaatsen moeten sluiten en meerdere tienduizenden mensen leefden van bedelarij en hulpgoederen.

De zaken van de stad werden dus geleid door een minderheid van lokale rijke burgerij en schijnbaar 'gedemocratiseerde' leden van de aristocratie. Naast deze minderheid waren er nog de kleine bazen die nog werk hadden en die vreesden dat de Montagnards bijkomende belastingen zouden heffen.

Het is daarom gemakkelijk te begrijpen dat heel deze beau monde de waarden van de Girondijnen gemakkelijker omarmde.

Echter, deze Girondijnse federalistische reactie was gedoemd te mislukken, en dit om een belangrijke reden: de royalistische elementen, gebruikmakend van de situatie, probeerden de beweging te infiltreren.

Het spreekt voor zich dat deze stand van zaken tot nadenken stemde voor degenen die republikeinse waarden verkozen.

Echter bijna overal nam de Conventie van de Montagnards geleidelijk de situatie in handen. Eind juni stuurde ze Robert Lindet als vertegenwoordiger op missie naar Lyon om te onderhandelen met de leiders van de opstand, maar deze weigerden elk compromis.

Op 12 en 14 juli kondigde de Conventie een reeks decreten af die alle verantwoordelijken ontsloegen door ze buiten de wet te zetten en hun eigendommen in beslag te nemen. Ze riep ook het Alpenleger op om de wetten van de Republiek in Lyon te herstellen.

Deze aanpak deed alleen maar de houding van de Lyonnais verstrengen en radicaliseren, die op een vlotte manier burgemeester Chalier de volgende dagen veroordeelde en guillotineerde. Andere bekende Montagnards ondergingen hetzelfde lot in de volgende dagen en weken.

En het verzet werd georganiseerd in Lyon.

Vanaf het begin van de opstand organiseerde de stad een bestuur van algemeen welzijn en vormde een garnizoen van ongeveer tienduizend man: achtduizend infanteristen, een kleine cavalerie en een groep kanoniers, waaraan het corps van de vrijwilligers werd toegevoegd. Deze burgerlijke wachten werden gerekruteerd uit de bevolking van de stad en omvatten een harde kern van bedienden van de zijde-industrie die Muscadins genoemd werden. Men denkt dat deze bijnaam voortkwam uit hun pretentieuze gewoonte zich rijkelijk te parfumeren.

Wapens en munitie ontbraken niet, en de metaalgieters van de stad haastten zich om de nodige extra kanonnen te produceren.

Het bevel over het garnizoen werd toever-

Graaf Louis François Perrin de Précý

trouwd aan een voormalig uitgeweken royalist, graaf Perrin de Pr cy. Zijn generale staf bestond ook uit aristocraten, waaronder de markies van Clermont-Tonnerre.

De vestingwerken, begonnen onder François I en beëindigd ten tijde van Lodewijk XIII, waren sterk verouderd. Desondanks probeerde commandant de Chenelette, een zeer bekwaam ingenieur, het meeste profijt te halen uit de topografie van de stadsperiferie door zo goed mogelijk batterijen kanonnen, bolwerken en andere schansen op de meest gunstige plaatsen te installeren.

Het Alpenleger, onder bevel van generaal Kellermann, had niet onmiddellijk naar Lyon kunnen komen, omdat het worstelde met de Piëmontese strijdkrachten die probeerden de Savoie binnen te trekken.

Het is begrijpelijk dat de Conventie grote moeilijkheden ervoer om een interventieleger te vormen, gezien het feit dat de moeilijkheden en opstanden zich overal tegelijk hadden ontwikkeld, niet alleen in de Vendée maar ook in Marseille, Toulon, Bordeaux, Bourges en Dijon, om maar te zwijgen over de buitenlandse troepen die aan de grenzen waren samengetrokken.

Aan de andere kant had de Conventie ook vertegenwoordigers op missie, zoals Dubois-Crancé, om een leger van vrijwilligers in de aangrenzende departementen te rekruteren.

Zo zou het gezag van de oude Gallische hoofdstad geleidelijk worden opgelegd met een leger dat geschat kan worden op ongeveer zestigduizend man.

Aan het einde van de eerste week van augustus hadden de troepen van het Alpenleger posities ingenomen tegenover het district Guillotiere, ten oosten van de Rhône.

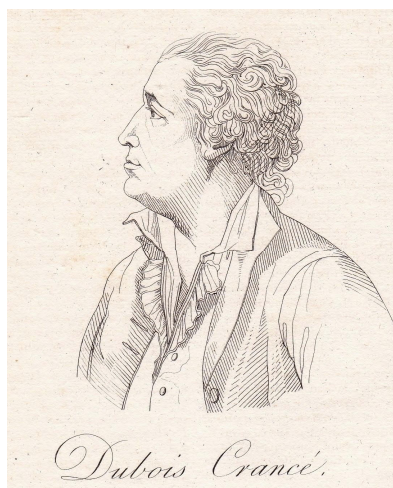
Reeds de 8ste lanceerde Kellermann, pro forma, een ultimatum aan de burgers van Lyon, om hen te dwingen zich te onderwerpen aan zodanige voorwaarden die de opstandelingen alleen maar konden weigeren. De vijandelijkheden begonnen reeds v or het ultimatum verstreken was.

Voor de dag van 9 augustus hadden de stadsambtenaren een Feest van de Republiek gepland, een ceremonie die ze hardnekkig probeerden vol te houden. Dat zou tot een volkomen surrealistische situatie leiden. Terwijl de kanonnen reeds aan het bulderen waren, vierden de Lyonnais met grote luister, processies en toespraken, la Libert , l'Egalit  et la Fraternité in de straten en pleinen, voor de verzamelde bevolking.

Na een periode van intensieve bombardementen, volgden de volgende dagen talrijke aanvallen van de troepen van de Conventie, zwaar afgeslagen door de belegerden.

De herovering van de stad had echter nog steeds de voorkeur en de tactiek evolueerde dienovereenkomstig. Men nam zijn tijd, voerde nieuwe troepen aan om de blokkade te versterken en de scheepvaart op de Rhône te contoleren. Een bootbrug werd aangelegd stroomopwaarts op de rivier.

De onverwachte weerstand van de demonstranten maakte de Conventie razend en op 15 augustus gaven Bar re en Robespierre, gesteund door Danton, het bevel om de stad in brand te steken en het bombardement hervatte met hernieuwde kracht.

Op 22 augustus kwam Georges Couthon de militaire leiders ondersteunen en Dubois-Crancé lanceerde een nieuwe oproep tot overgave, die opnieuw dezelfde besliste weigering kreeg. En het bleef gloeiende kogels regenen; de aanvallers richtten zich zelfs op het Hôtel-Dieu,

het belangrijkste ziekenhuis van de stad, dat geëvacueerd moest worden.

De 24ste deed een verschrikkelijke ontploffing de ganze stad daveren, scheurde vele muren en brak het glas van de vensters. Het was het arsenaal dat gesprongen was, met zijn poederreserves, munitie en vele voorzieningen. In tegenstelling tot wat men zou denken, was deze ramp niet het werk van vijandelijk vuur, maar het hoogtepunt van sabotage uitgebreed door een vrouw uit de stad die de zaak van de Jacobijnen genegen was. Ondanks alle waakzaamheid glipte ze het magazijn binnen en zette vuur aan een vat poeder met een langzame lont. De daderes werd een paar dagen later gevat, inderhaast veroordeeld en doodgeschoten.

De volgende dag hernieuwden de aanvallers hun oproep ... en de belegerden herhaalden hun onverzettelijkheid.

Het beleg van Lyon (eigentijdse gravure)

Binnen de muren was Précý veroordeeld tot het aannemen van een puur defensieve strategie. De stad verzette zich, maar beetje bij beetje werden de verdedigingswerken uitgehold en het voedsel werd er schaars.

Wat de Lyonnais hoe dan ook troostte, was de hoop gered te worden door de Sardijnse troepen, die van de hertog van Savoie Victor Amadeus III.

Een leger van veertigduizend man stond onder het bevel van zijn broer, hertog Maurice-Joseph de Montferrat. Deze arme strateeg had zijn krachten verdeeld over drie colonnes die marcheerden door de valleien van Sallenches, Maurienne en Tarentaise. Ze werden verondersteld samen te komen in Conflans, maar hun voortgang was zo traag dat verschillende detachementen van de Conventie de tijd hadden om hen tegemoet te komen, evenals Kellermann die onderweg groepen vrijwilligers ophaalde. De indringers werden dus gestopt voordat ze hun krachten konden bundelen en werden zwaar verslagen.

Voor de Lyonnais was alle hoop op redding verloren.

Lyon verzette zich echter en de belegering ging verder.

Elke dag bracht zijn heroïsche wapenfeiten, maar vooral veel doden en vernieling.

Begin september besloten de aanvallers de Morandbrug te vernietigen, langs waar de Lyonnais van de ene naar de andere oever van de Rhône konden gaan. Ze lieten stroomopwaarts drie vlotten te water, volgeladen met poeder. Maar een burger had het manoeuvre opgemerkt, een zekere Tourtoulon de la Salle, en die voer in een boot stroomopwaarts om de vlottende bommen tegen te komen, en slaagde erin, zijn leven risikerend, om de lonten er af te trekken en de rampspoed te voorkomen.

Dag na dag werd de situatie van de belegerden meer precair. Ze verloren geleidelijk aan alle bastions en schansen. In de omgeving vielen de solidaire steden de ene na de andere: Saint-Etienne, Roanne, Montbrison. Vanaf dan verdwenen definitief de weinige bevoorradingsmogelijkheden en begon de hongersnood zich te laten voelen. Vrouwen en kinderen trokken de stad uit en smeekten de aanvallers om voedsel. Deze lieten zich aanvankelijk vermurwen, zonder twijfel in de naam van de Broederschap. Maar de oorlog had zijn wetten en als men wilde dat de Lyonnais zich overgaven, moesten ze honger hebben.

Meer gekrenkt dan ooit door de arrogantie en vasthoudendheid van de stad, besloot de Conventie om Kellermann, die ze te afwachtend vonden, terug te roepen en meteen te vervangen door Lestrade en Doppet.

Op 29 september viel het fort Sainte-Foy, ten zuidwesten van de stad, in handen van de aanvallers. Van dan af realiseerden de Lyonnais zich dat de situatie wanhopig was omdat deze positie Fourvière domineerde, en Lyon overgeleverd was aan de genade van de vijand. Dezelfde dag werd de brug van de Mulatière, die de Lyonnais niet hadden kunnen vernietigen door zich terug te trekken, bestormd door de tegenstanders en het kostte Précý alle moeite om die terug te dringen.

Op 3 oktober keerde Couthon terug, op bevel van de Conventie, om de troepen op te monteren. Met een leger van meer dan zestigduizend man en kanonnen in overvloed tegenover drieduizend uitgeputte verdedigers, wilde hij niet toegeven dat, onder het mom van het redden van hun soldatenlevens, de bevelhebbers van het beleg zo gematigd waren. Hij wilde het zo snel mogelijk beslechten en pleitte voor een algemene aanval op 8 oktober. Ondanks de bezwaren van de generale staf slaagde hij erin zijn argumenten te laten domineren. Ondertussen werden de forten van Saint-Irénée en Saint-Just één voor één veroverd.

Op de vooravond van de geplande dag stuurde hij een laatste oproep naar de Lyonnais. De belegerden overlegden en talmde om toe te geven, terwijl Précý en de belangrijkste actoren van de opstand, wetende dat zij geen medelijden zouden krijgen van de aanvallers, beslisten om een wanhopige ontsnappingspoging te proberen tijdens de nacht. Zo rond middernacht verzamelden zich een menigte van 1500 mensen, militairen, notabelen, vrouwen en kinderen in het noordwesten van de stad. Hun gok was om te vluchten via Vaise in een poging om Zwitserland te bereiken.

Nauwelijks vertrokken vanuit de stad werden ze gehinderd in hun vooruitgang door sluipschutters in een hinderlaag en batterijen houwitsers ter beschikking gesteld door Dubois-Crancé, die gewaarschuwd was voor dit manoeuvre door zijn spionnen.

Veel doden achterlatend slaagden ze erin om langs de Saône te trekken, maar de aanvankelijke strategie was steeds minder houdbaar en ze moesten zich verspreiden.

Précý slaagde er nog in om een paar honderd man mee te nemen, maar zij werden geconfronteerd met een ander gevaar: de boeren in de regio hadden de kant gekozen van de Montagnards en begonnen te jagen op de vluchtelingen, de belegerden en de beroofden alvorens ze te vernietigen.

Wanneer de troep van Précý bij Saint-Romain-de-Popey arriveerde, nadat ze alle kanten waren opgejaagd, was iedereen uitgeput. Wanneer ze door de dorpelingen gespot en achtervolgd werden, moest Précý besluiten zijn metgezellen achter te laten, waarbij slechts twee nog relatief nuttige metgezellen behouden bleven.

Gelukkig was één van hen zeer vertrouwd met het gebied en, na acht dagen op de vlucht met duizend gevaren, op elk moment betrapt kunnen worden, slaagden ze erin Zwitserland te bereiken.

De ganse dag van 8 oktober verhardden de bombardementen en aanvallen op de stad Lyon. Toen ze zagen dat alles verloren was, trokken tweeëndertig afgevaardigden van de stad naar het hoofdkwartier dat de Jacobijnen hadden geïnstalleerd in Sainte-Foy. Couthon ontving hen minachtend, en liet hen begrijpen dat het niet meer de tijd was om te onderhandelen, terwijl alle weerstand toch vernietigd was.

De volgende ochtend trok Generaal Doppet, voorafgaand aan de generale staf en de zes volksvertegenwoordigers, Lyon binnen via de voorstad Saint-Just aan het hoofd van zesduizend man.

Op 12 oktober had de Conventie het volgende besloten:

“Lyon sera détruite. Tout ce qui fut habité par le riche sera démoli, il ne restera que la maison du pauvre, les habitations des patriotes égarés ou proscrits, les édifices spécialement employés à l’industrie et les monuments consacrés à l’humanité et à l’instruction publique. Le nom de la ville sera effacé du tableau des villes de la République, la réunion des maisons conservées portera le nom de Ville-Afranchie.

Il sera élevé sur les ruines de Lyon une colonne qui attestera à la postérité les crimes et la punition des royalistes de cette ville avec la mention suivante : Lyon fit la guerre à la liberté; Lyon n’est plus.”

Deze verordening werd met aandringen bevestigd door Robespierre in een brief aan Couthon. De andere commissarissen, waaronder Dubois-Crancé, overdreven in dezelfde richting; alleen Etienne Maignet probeerde een beetje om de destructieve geest te temperen.

In de dagen die volgden werden de stadsmuren volledig ontmanteld en veel van de weinige nog intacte huizen werden door duizenden arbeiders gesloopt. Deze tot werkloosheid gedwongen arbeiders deden hun best om te worden ingehuurd, vooral omdat lonen betaald met vergoedingen afgeperst van de rijke stadsbewoners zeer aantrekkelijk waren.

Het was uiteraard de hogere bourgeoisie en aristocratie van Lyon die in het vizier was van de Montagnards en de sansculotten en het waren dus de mooiste huizen van de stad die vernietigd werden.

Op 11 oktober werd een militaire commissie opgericht om diegenen die naar de wapens gegrepen hadden te berechten, terwijl een volksrechtbank vanaf de 21ste de burgers behandelde. De eerste liet honderdenzes activisten fusilleren terwijl de tweede er negenenzeventig liet guillotineren.

Van 30 november 1793 tot 6 april het jaar daarop, nam een buitengewone revolutionaire commissie het roer over onder leiding van generaal Parein. Deze commissie vond de procedure te traag, de vuurpelotons en de guillotine inefficiënt. Dus besloot ze, met de goedkeuring van Collot d’Herbois en Joseph Fouché, gestuurd ter vervanging van Couthon, om de veroordeelden dagelijks op de vlakte van Brotteaux te verzamelen, om ze af te maken met kanonschoten met schroot. De lichamen werden vervolgens in de Rhône gegooid. Deze praktijk ging door tot 17 december. Deze commissie beweerde ongeveer duizendzevenhonderd mensen te hebben geëxecuteerd. Het is echter moeilijk om de exacte cijfers te kennen. Anderzijds had men het ook over een dag in september waarop zesduizend Lyonnais werden doodgeschoten, maar dat lijkt ons overdreven. Een lijst, zonder twijfel gedeeltelijk, van de slachtoffers van deze bloedbaden werd ter beschikking gesteld in de kapel van de kartuizers.

Op 7 oktober 1794, na de terechtstelling van Robespierre en het einde van de Terreur, verleende de Conventie amnestie aan de ongelukkige stad en Lyon kreeg zijn naam terug.

De munten

Omdat de royalistische partij een zeker gewicht had onder de belegerden, denkt men dat de directeur van de Munt Jean-Claude Gabet tijdens het beleg het slaan van de munten met de beeltenis van Lodewijk XVI van het constitutionele type heeft voortgezet. Ze dragen het hoofd van een adelaar als muntteken en, natuurlijk, de letter D van de muntplaats.

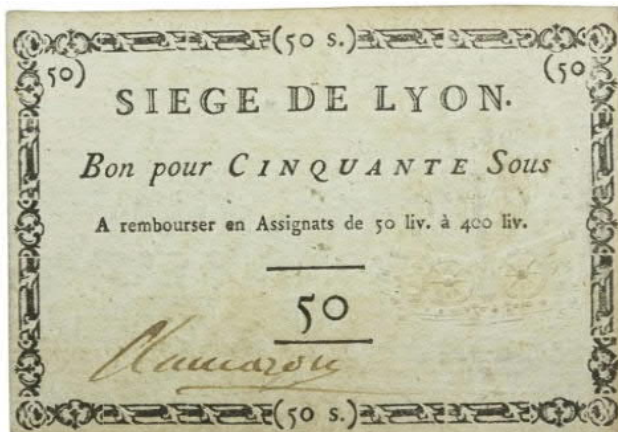

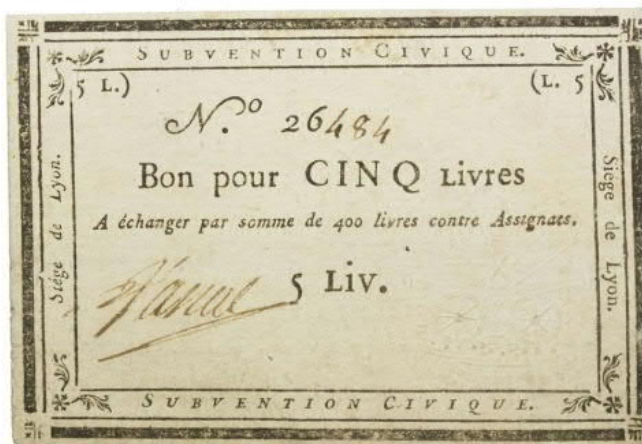
Echter, als gevolg van technische problemen, zoals voor de kleine waarden van de assignaten, werden de munten schaars.

Een drukker-bibliothecaris, een zekere Jean-Marie Bruyset, stelde daarom aan de gemeentelijke autoriteiten voor om noodbiljetten te drukken. Zijn voorstel werd aanvaard en hij ging onmiddellijk aan het werk, bijgestaan door zijn broer Pierre-Marie.

De noodbiljetten waren terugbetaalbaar op het stadhuis in stapels van 400 pond.

De uitgifte had coupures van 25 sous, 50 sous, 5 livres en 20 livres.

Tijdens de zuiveringen die op de verovering van de stad volgden, werden de twee broers gevangengenomen. Jean-Marie was ziek en moest in het ziekenhuis worden opgenomen. Zijn broer, alleen voor de rechtbank gedaagd, kreeg de volle verantwoordelijkheid voor het drukken van de bankbiljetten en werd veroordeeld tot het schavot. Hij stief dapper en redde zo het leven van zijn broer.

Aan de andere kant, om soortgelijke redenen of misschien om politieke redenen, stelde een zekere Schmidt, ingenieur, metaalgieter en directeur van het arsenaal van de stad, de vervaardiging voor van de noodzakelijke valuta's van drie sols en twintig sols van kanonnenbrons.

Hij beweerde tot tienduizend exemplaren per dag te kunnen gieten en hij graveerde en smeedde enkele exemplaren als voorbeeld.

Zijn voorstel werd niet weerhouden en de productie werd stopgezet. Het lijkt er echter op dat de bestaande exemplaren toch in omloop zijn gebracht.

1a - trois sols in brons (Ø 28 mm, 14 g)

Vz/ In een cirkel van 23 blaadjes de republikeinse muts gespiesd op een zwaard.

Kz/ Een leeuw in het midden.

Rondom de legende: TROIS × SOLS en zes bloempjes.

1b - trois sols in messing (Ø 31 mm, 19,2 g)

Variante:

Een cirkel van 19 blaadjes. De leeuw lijkt “vertikaal” te lopen.

Het kruisje en de bloempjes zijn vervangen door driepuntige sterren ▲.

1c - trois sols in brons (Ø 31 mm)

Variante:

Een cirkel van 17 blaadjes. Het kruisje is vervangen door een muts en er zijn vier grote bloempjes in plaats van zes kleine.

1d - trois sols in brons (Ø 34 mm, 22,5 g)

Variante:

Een cirkel van 21 blaadjes. Op de keerzijde 6 kleine bloempjes.

2 - 20 sols in brons (Ø 31 mm, 15 g)

Vz/ De republikeinse muts gespiesd op een zwaard.

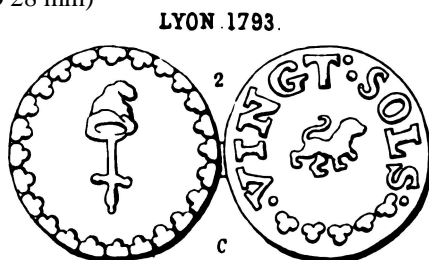
Bovenaan: LY - ON

Kz/ Op drie lijnen: 20 / SoLs / an II

Deze twee zeer zeldzame stukken zijn dus de proefslagen waarvan sprake.

Slechts deze twee munttypen lijken min of meer officieel vervaardigd te zijn en tijdens het beleg daadwerkelijk in omloop geweest.

3 - vingt sols in brons (Ø 28 mm)

Vermelden we ook een stuk van vingt sols, verwant met N°1, vermeld door Mailliet en afgebeeld op zijn platen (PL. LXXIII). We konden echter geen enkel exemplaar terugvinden.

De initialen J.T. van de volgende exemplaren zijn mogelijk die van Joseph Turge, een belangrijk metaalgieter van Lyon ten tijde van de belegering. De namen van twee andere metaalgieters zijn soms ook genoemd: Joseph Tournier en Jean Thévenet.

Hoe het ook zij, deze initialen en deze onverwachte maansikkel doen denken aan een privé-uitgifte. Evenzo is het tamelijk verrassend om de onevenredigheid vast te stellen tussen de nominale waarde en de diameter en het gewicht van deze munten, allemaal gegoten.

4 - trois sols in brons (40 mm, 50 g)

Vz/ In een cirkel de republikeinse muts gespiesd op een zwaard.

Kz/ In een halve cirkel naar rechts: TROIS SOLS gescheiden door een bloempje en gevolgd

door drie bloempjes.

Binnen de halve cirkel, de initialen J·T

5a - six sols in brons (28 mm, 11,5 g)

Vz/ De initialen J.T en een ster in een cirkel omringd door blaadjes.

Kz/ Een maansikkel in een cirkel.

Rondom: • SIX • SOLS • en drie sterren

5b - six sols in tin (28 mm, 12 g)

Identiek aan de vorige munt.

5c - six sols in brons (32 mm, 23 g)

Variante: de initialen zijn kleiner, de maansikkel korter en de sterren werden vervangen door rozetten.

5d - six sols in brons (Ø 34 mm, 26 g)

Variante: geen cirkel op de voorzijde; de sterren werden vervangen door bloempjes.

Wat betreft de andere types die door sommige auteurs aan het beleg van Lyon toegeschreven worden: deze zijn stellig fantasierijke valse munten.

De meeste dateren uit de jaren 1850-70 en zijn het werk van een vervalser uit Lyon, een zekere Garapon.

6a - 10 sols in brons (35 mm, 25 g)

Vz/ Op twee lijnen: SIÈGE / DE LYON

Kz/ De fascis van een lictor met links en rechts de waarde: 10 - S.

Onderaan: het jaartal.

6b - 10 sols (legering lood-tin?) (36 mm)

Deze munt, verkocht door het Maison Platt te Parijs (mei 2007, lot 543), werd nog nergens gepubliceerd. Zoals voor de anderen blijft zijn historische echtheid te bewijzen.

Hieronder zijn nog meer afbeeldingen.

Merk op dat sommige karakters in spiegelschrift zijn, wat getuigt van de onbekwaamheid van de auteur(s).

7 - 6 sols in messing (44 mm, 41 g)

8 - 6 sols in brons (44,5 mm, 35 g)

9 - 6 sols in brons (Ø 34 mm, 21 g)

10 - 15 sols in brons (44 mm, 51 g)

11 - 5 sols in koper (34 mm, 27 g)

Noteer op de voorzijde van deze laatste zogenaamde belegeringsmunt de verwijzing naar Lodewijk XVI (de twee L-en als monogram en het nummer onderaan). Het is ondenkbaar dat een dergelijke verwijzing tijdens het beleg zou gemaakt zijn. De Lyonnais waren wel degelijk tegen de extremistische Jacobijnen, maar ze waren ook gewonnen voor de redenen voor de Republiek en de meest invloedrijke royalisten, zoals Précý, hielden zich koest. Het kan daarom alleen om een latere fabricage gaan, uitgegeven onder de Restauratie.

Jacques DRUART (vertaling/update van LE SIÈGE DE LYON in La Vie Numismatique 2008-1)